

відповідали на звертання пасажирів українською мовою 70 % працівників довідкових служб залізничних вокзалів і 64 % – автовокзалів.

Така мовна ситуація негативно впливає на результативність праці, адже неможливо досягти повного порозуміння, якщо не всі учасники комунікативного процесу досконало володіють обома мовами.

Одним з негативних чинників, який стимулює витіснення української мови з транспортної сфери, є нехтування державною мовою в стінах вищих навчальних закладів, зокрема в позааудиторний час, а також недостатня забезпеченість майбутніх фахівців підручниками й навчальними посібниками, написаними українською мовою. Двомовність у навчанні призведе до двомовності й у професійній діяльності. Не дивно, що, отримавши диплом, чимало випускників спілкується російською, бо професійну термінологію вони вивчали саме цією мовою.

Отже, для того, щоб в Україні комунікація (усна й письмова) у будь-якій професійній сфері, зокрема й у галузі транспортних перевезень, була українськомовною, держава має, по-перше, розробити й запровадити в життя ефективний механізм утвердження державної мови; по-друге, подбати про здійснення якісних перекладів з російської мови та про написання українськомовної навчальної літератури (підручників, посібників тощо).

Список літератури

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.

2. Становище української мови мови в Україні в 2014-2015 роках: аналітичний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://texty.org.ua/pg/article/kulch/read/60860/Ukrainjskoji_atalo_trohy_bil_she_v_restoranah_i

*Науковий керівник: Федчук Л.І.,
канд. філол. наук, доцент*

УДК 81'255.4 (043.2)

Шніт В.С.

Національний авіаційний університет, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРІЗВИЩ ГЕРОЇВ РОМАНУ – ЕПОПЕЇ ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА «ВОЛОДАР ПЕРСНІВ»

Переклад – один з видів людської діяльності, який являє собою відтворення оригінального тексту засобами іншої мови на основі збереження єдності змісту і форми.

Однією зі складних перекладацьких проблем є відтворення власних назв, зокрема прізвищ персонажів, які виконують у тексті не тільки номінативну, а й характеристично-оцінну функцію. Незважаючи на те, що

вивченням цієї проблеми займалася низка науковців (В. Виноградов, М. Зарицький, В. Кухаренко, О. Тихомирова та ін.), ще й досі не вироблений єдиний підхід до відтворення топонімів засобами іншої мови.

Мета нашого дослідження полягала у виявленні способів українськомовного відтворення прізвищ персонажів роману-епопеї «Володар Перснів» відомого англійського письменника Дж. Р. Р. Толкіна (1892-1973 рр.).

Автор цієї книжки створив свій власний фантастичний світ, який назвав Середзем'ям, зі своєю мапою, назвою країн, річок, озер, гір, а також дивними створіння – гобітами, які мають свої назви, та людьми, з оригінальними іменами й прізвищами. Вітчизняні перекладачі, відтворюючи книжку українською мовою, по-різному підійшли до перекладу топонімів. Так, головного героя роману англійською мовою звать *Baggins*. Якщо перекладати дослівно, то «*bag*» означає «торба», саме тому А. Немірова, переклала його, як Торбінс. На противагу їй О. Фешовець відтворила це прізвище, не змінюючи його оригінальної форми – Бегінс.

Дослідники в галузі перекладознавства вважають доцільним переклад із заміною окремих слів, словосполучень, речень, але зі збереженням змісту й стилю автора, які мають бути передані якнайточніше. Сьогодні майже всі перекладачі у своїй професійній діяльності керуються принципом збереження оригінальності тексту в цілому при відсутності окремої елементної подібності. Проаналізуємо фрагмент із толкінського роману, насичений прізвищами гобітів, та його два переклади, зроблені А. Неміровою та О. Фешовцем. Пор.: «*My dear Bagginses and Boffins, – he began again, – and my dear Took and Brandybucks, and Grubbs, and Chubbs, and Burrowses, and Hornblowers, and Bolgers, Bracegirdles, Goodbodies, Brockhouses and Proudfoots*» [3, с. 38]. – 1) «Дорогі мої Торбінси та Мудрінси, – почав він знову, – Туки та Брендібоки, Рясні, Нерясні, Копайнори, Нор-Боринги, Трюхстони, Люлькаси та Мохностипи!» [1, с. 36]; 2) «Мої дорогі Бегінси та Бофінси, – почав він ізнову, – і мої дорогі Туки та Брендібоки, і Грабарі, і Груби, Буровси і Хорнблюерси, Болгері, Череси, Добротіли, Добронори та Гордостори!» [2, с. 40].

Прізвище *Boffin*, з англійської «*boffin*» – «вчений, кмітливий», тому А. Немірова переклала його, як Мудрінс. О. Фешовець знову ж таки зберігла оригінальність прізвища – Бофін. Прізвище *Took*, з англійської це «брати» в минулому часі, переклали А. Немірова та О. Фешовець однаково, зберігаючи форму – Тук. У прізвищі *Brandybuck* міститься два англійські слова: «*brandy*» – «бренді» та «*buck*» – «кошик». Автори українського перекладу вирішили зберегти його форму та переклали, як Брендібок. Інші хобітські прізвища були відтворені українською мовою специфічно: вони не збігаються з англійськими ні за формою, ні за звучанням, ні за значенням, проте такий підхід до перекладу можна вважати також доцільним, оскільки прагматика виразів збережена.

Отже, проведений нами аналіз засвідчив, що для відтворення українською мовою топонімів роману Толкіна «Володар Перснів» були використані різні способи, зокрема транскрипція, транслітерація, калькування внутрішньої форми та морфологічної будови, а також описове витлумачення. Головне, що автори українськомовних перекладів зберегли зміст оригінального тексту та особливість авторського стилю давати своїм персонажам значущі, промовисті прізвища.

Список літератури

1. Толкієн Дж. Р. Р. Володар Перснів. В 3-х книгах / переклад з російської – А.В. Немірова. – Харків: Фоліо, 2003. – 413 с.
2. Толкін Дж. Р. Р. Володар Перстенів / перекл. з англ. О.В. Фешовець. – Львів: Астролябія, 2006. – 1088 с.
3. John R. R. Tolkien The Fellowship of the Ring. – London: George Allen & Unwin, [29 July] 1954. – 423 p.

*Науковий керівник: Федчук Л.І.
канд. філол. наук, доцент*

УДК 070:81'271.1 (043.2)

Іщенко І.В.

Національний авіаційний університет, Київ

МОВНІ ПОРУШЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ

Засоби масової інформації (ЗМІ) впливають на мовленнєву поведінку читачів, слухачів та глядачів. ЗМІ активно реагують на суспільні процеси та віддзеркалюють їх, мають великий вплив на громадську свідомість. Здатність охоплювати широкі аудиторії дає їм змогу формувати суспільну думку, визначати духовні цінності, а також бути навчальним посібником з української мови. Саме тому мова в українських ЗМІ є дуже поширеною і актуальною проблемою сьогодення. На порушення мовних норм у ЗМІ звертають увагу в своїх працях такі дослідники: Б. Антоненко-Давидович, О. Пономарів, Н. Непийвода, О. Сербенська, А. Капелюшний, В. Русанівський, П. Дудик, Л. Мацько, Д. Григораш та ін. Прикро, але мовна неохайність та порушення мовних норм досить часто зустрічаються на українських телеканалах, радіо, на шпальтах газет.

Калька – нова лексема, створена питомими мовними засобами за зразком іншої мови. Такі конструкції утворюються з власне українських елементів, але за зразком російських слів. Наприклад, у газетних та журналістських матеріалах зафіксовані такі кальки: *бувший (треба: колишній), багаточисельний, малочисельний (численний, нечисленний), всезагальний (загальний), співставляти (зіставляти).*